

Suomalaisen viittomakielen taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yleiset
kielitutkinnot

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Suomalaiseen viittomakieleen on kehitetty taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit Yleisissä kielitutkinnoissa Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa yhteistyössä viittomakielen asiantuntijoiden kanssa. Yleisten kielitutkintojen (YKI) taitotasosteikko on kuusiportainen (1–6) ja se on linkitetty Eurooppalaisen viitekehyksen (EVK) taitotasosteikkoon (A1–C2).

Suomalaisen viittomakielen taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit on luotu Yleisten kielitutkintojen käyttötarkoituksia varten, mutta niitä voidaan käyttää soveltaen viittomakielen opetuksen, arvioinnin ja itsearvioinnin tukena.

Taitotasokuvaimet kuvaavat viittomakielen taidon kehittymistä kolmessa taidossa: viittomakielen ymmärtäminen, viittomakielen itsenäinen tuottaminen ja viittomakielinen keskustelu.

Arviointikriteerien avulla viittomakielen taitoa on mahdollista arvioida itsenäisen tuottamisen ja keskustelun taidoissa. Arviointikriteerit sisältävät yksityiskohtaisen kuvauksen viittomakielen taidosta, ja niiden avulla pystytään tarkastelemaan kielinoppijan taitoa analyttisesti piirre kerrallaan.

Suomalaisen viittomakielen taitotasokuvainten ja arviointikriteerien perustana ovat Eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikot ja sen lisäksi Yleisten kielitutkintojen taitotasojen kuvaukset ja arviointikriteerit sekä Euroopan neuvoston PRO-Sign -hankkeessa kehitetyt viittomakielen taitotasojen kuvaukset. Myös Yleisten kielitutkintojen ja PRO-Sign -hankkeen kielitaidon tasojen kuvaukset on linkitetty Eurooppalaiseen viitekehykseen.

Taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit validoitiin vuosina 2017–2018. Kaksipäiväisiä validointitilaisuuksia oli neljä, ja validointitilaisuuksiin osallistui 8–13 suomalaisen viittomakielen asiantuntijaa kerrallaan. Validointitilaisuuksissa asiantuntijat laativat yhteiseen näkemykseen perustuvan kuvauksen suomalaisen viittomakielen taidon kehittymisestä.

Haluamme kiittää kaikkia validointitilaisuuksissa asiantuntijoina toimineita: Outi Ahonen, Ulla-Maija Haapanen, Leena Huuhtanen, Hely Korte, Juha Manunen, Päivi Mäntylä, Pekka Pasanen, Outi Pippuri, Terhi Rissanen, Anu Savolainen, Nina Sivunen, Suvi Sjöroos, Pia Taalas, Ritva Takkinen, Maritta Tarvonen-Jarva ja Riitta Vivolin-Karén.

Erityiskiitos Nina Sivuselle, Ulla-Maija Haapaselle ja Juhana Saloselle, jotka jo ennen varsinaista validointityöskentelyä tuottivat kuvaimista ja kriteereistä ensimmäiset versiot. Lisäksi suuri kiitos Netta Keski-Levijoelle, Nina Sivuselle, Anu Savolaiselle, Ulla-Maija Haapaselle ja Jere Jaatiselle, jotka vastasivat kuvainten ja kriteerien toteutuksesta suomalaisella viittomakielellä. Viitotut taitotasokuvaimet ja arviointikriteerit löytyvät Yleisten kielitutkintojen [www-sivuilla](http://www.sivuilla):

<https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/yki>

Jyväskylässä 1.2.2019

Sari Ohranen, Sari Ahola ja Reeta Neittaanmäki

SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN YMMÄRTÄMISEN TAITOTASOT

Yleiset kielitutkinnot

TASO 6

Ymmärtää vaikeuksitta kaikenlaista viittomista ja viitottuja verkkotekstejä silloinkin, kun kyse on taitavan viittojan nopeasta viittomisesta ja jos on jonkin verran aikaa tutustua viittojan tyyliin. Viittojen kielelliset vaihtelut ja hienot tyylierot tuottavat harvoin vaikeuksia.

TASO 5

Ymmärtää lähes kaikenlaista viittomista, keskustelua ja viitottua verkkotekstiä, mutta joskus ymmärtäminen voi vaatia ponnistelua, jos asioiden välisiin suhteisiin vain viitataan eikä niitä ilmaista täsmällisesti. Ymmärtää monimutkaisia ohjeita ja kaikenlaista argumentointia, jos aihepiiri on suhteellisen tuttu. Viittojen kielelliset vaihtelut tuottavat joskus ymmärtämisvaikeuksia.

TASO 4

Ymmärtää melko pitkää normaalitempoista viittomista ja keskustelua pienryhmässä yleisistä aihepiireistä tai katseltaessa viitottua verkkotekstiä, mutta yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Ymmärtää yhdellä kädellä viitottuja tekstejä. Abstraktit aiheet, nopea arkityylinen viittominen ja viittojen kielelliset vaihtelut vaikeuttavat ymmärtämistä.

TASO 3

Ymmärtää normaalitempoista yhtäjaksoista viittomista, jos aihepiiri on tuttu ja liittyy jokapäiväiseen elämään. Ymmärtää keskeisen ajatuksen selkeästä ja melko normaalitempoisesta viitotusta verkkotekstistä, joka koskee ajankohtaisia asioita. Normaalitempoinen viittominen tuottaa usein ymmärtämisvaikeuksia, jos aihepiiri on vieras tai viitottu jakso on pitkä.

TASO 2

Ymmärtää hidasta ja selkeää viittomista, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärtää tutuista ja helppotajuisista aiheista helposti tunnistettavia tietoja ja toimintaohjeita. Pitkät viittomijaksot ja laajat kokonaisuudet ovat vaikeita ymmärtää.

TASO 1

Ymmärtää hyvin hitaasta ja selkeästä viittomisesta perusilmauksia ja kuvailevia ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämään tai koskevat välitöntä konkreettista ympäristöä. Ymmärtää pitkien taukojen avulla lyhyiden, selkeiden ja yksinkertaisten viestien ja tiedotusten keskeisen ajatuksen.

SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN ITSENÄISEN TUOTTAMISEN TAITOTASOT

Yleiset kielitutkinnot

TASO 6

Viittoo erittäin sujuvasti, ja viittomisessa esiintyy vain satunnaisesti piirteitä, jotka eivät ole viitotun kielen mukaisia. Pystyy ilmaistamaan täsmällisesti hienojakin merkitysvaihteita, käyttämään viittomakielisiä idiomattisia ilmauksia monipuolisesti sekä varioimaan viittomistaan kielellisesti, kulttuurisesti ja sisällöllisesti tilanteeseen sopivalla tavalla.

TASO 5

Viittoo sujuvasti ilman, että olisi useinkaan selvää tarvetta hakea ilmauksia. Pystyy esittämään selkeän, yksityiskohtaisen kuvauksen monimutkaisesta aiheesta. Osaa käyttää viittomakielisiä idiomattisia ilmauksia ja pystyy ilmaistamaan tyylieroja hyvin. Harvinaisten viittomien ja joidenkin monimutkaisten teksti- ja ilmausurakenteiden käyttö saattaa joskus tuottaa vaikeuksia.

TASO 4

Selviää melko hyvin vieraamissakin viestintätilanteissa. Pystyy esittämään ja perustelemaan mielipiteensä ymmärrettävästi sekä kuvailemaan näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Pystyy ilmaisemaan eriaistaisia tunnetiloja ja tuomaan esille tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Käyttää vain harvoin kiertoilmauksia arkielämän puhe-tilanteissa kielitaidon puutteellisuuden vuoksi.

TASO 3

Pystyy esittämään suhteellisen sujuvasti (lähinnä peräkkäisenä luettelona) kuvauksen erilaisista tutuista, itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy kertomaan ja kuvaamaan lyhyesti kokemuksia, tunteita ja unelmia. Pystyy kertomaan lyhyen tarinan. Viittominen voi olla melko hidasta, mutta epäluontevia katkoja ei esiinny kovin paljon. Tulee ymmärretyksi kielellisistä ja/tai artikulaatiosta johtuvista puutteistaan huolimatta.

TASO 2

Pystyy esittelemään tai kuvaamaan lyhyiden ja yksinkertaisten fraasien ja ilmauksien muodostamien luetteloiden avulla oman elin- tai työympäristönsä jokapäiväisiä asioita, kuten ihmisiä ja arkipäivän rutiineja. Kielitaito rajaa kuitenkin paljon sitä, mitä asioita viittoja pystyy käsittelemään. Viittominen voi olla edelleen hidasta. Artikulaatio ja/tai kielenhallinta ei aina ole kohdekielellä, mikä vaatii vastaanottajalta paljon ja vaikeuttaa viestin perillemenoaa.

TASO 1

Pystyy tuottamaan yksittäisiä viittomia ja erittäin lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia, jotka käsittelevät viittojaa itseään sekä välittömiä ja jokapäiväisiä tarpeita. Viittominen on hidasta ja katkonaista. Käyttää eleitä ja/tai sormittaa tullakseen ymmärretyksi.

TASO 6

Pystyy keskustelemaan sujuvasti ja tarkoituksenmukaisesti ilman, että kieli mitenkään rajoittaa vuorovai-
kutusta. Pystyy korjaamaan ilmai-
suaan ja kiertämään vaikeudet su-
lavasti ja huomaamattomasti. Osaa
ilmaista itseään erittäin sujuvasti
ja spontaanisti myös monimut-
kaisissa ja vaativissa keskusteluti-
lanteissa sekä pystyy ilmaisemaan
täsmällisesti hienojakin merkitys-
vivahteita.

TASO 5

Osaa käyttää kieltä joustavasti ja
monipuolisesti sosiaalisiin tarkoi-
tuksiin, kuten jakamaan kokemuk-
sia ja tuntemuksia sekä ilmaise-
maan huumorin eri sävyjä. Osaa
ilmaista itseään sujuvasti ja spon-
taanisti. Joutuu vain harvoin hake-
maan ilmauksia, mutta käsitteelli-
sesti vaikeissa aiheissa voi esiintyä
kielellistä epäröintiä tai kiertoil-
mausten käyttöä.

TASO 4

Selviää keskusteluista melko suju-
vasti, spontaanisti ja täsmällisesti
käsiteltäessä yleisiä, koulutukseen,
ammattiin tai vapaa-aikaan liitty-
viä aiheita ja pystyy osoittamaan
ymmärrettävästi ajatusten väliset
suhteet. Selviää melko hyvin sekä
virallisissa että epävirallisissa kes-
kustelutilanteissa ja pystyy yleensä
muotoilemaan tekstiään tilanteen
mukaan.

TASO 3

Pystyy osallistumaan valmistau-
tumatta tuttuja aiheita käsitte-
leviin keskusteluihin, jotka ovat
itseä kiinnostavia tai jotka liittyvät
viittojan arkielämään, esimerkiksi
perheeseen, harrastuksiin, työhön,
matkustamiseen ja ajankohtaisiin
asioihin. Pystyy ilmaisemaan pe-
rustunteita ja reagoimaan tunteen-
ilmauksiin. Tulee ymmärretyksi siitä
huolimatta, että siirtää äidinkielen
tai muiden kielten rakenteita ja
viittomistoa/sanastoa kohdekie-
leen, ja artikulaatio saattaa olla sel-
västi ei-kohdekielenomaista.

TASO 2

Pystyy esittämään kysymyksiä
ja vastaamaan kysymyksiin sekä
vaihtamaan ajatuksia ja tietoja
jokapäiväisistä aiheista tutuis-
sa arkielämän tilanteissa. Selviää
yksinkertaisista ja tavanomaisista
lyhyistä keskustelutilanteista, kun
keskustelukumppani auttaa ja kor-
jaa tarvittaessa, mutta ymmärtää
harvoin riittävästi pitääkseen kes-
kustelua yllä.

TASO 1

Osaa kysyä ja vastata yksinkertai-
siin kysymyksiin, jotka käsittelevät
hyvin tuttuja arkielämän tilanteita
ja lähiympäristöä, sekä osaa käyt-
tää tavallisimpia lyhyitä ja yksin-
kertaisia ilmauksia. Pystyy esittä-
tymään, tervehtimään ja hyväste-
lemään. Selviää kaikkein yksinker-
taisimmista keskustelutilanteista,
jos keskustelukumppani toistaa
selkeästi ja hitaasti sekä muotoilee
uudelleen sanottavansa.

TASO 6 YLEISKRITEERIT

Viittoo erittäin sujuvasti, ja viittomisessa esiintyy vain satunnaisesti piirteitä, jotka eivät ole viitotun kielen mukaisia. Pystyy ilmaisemaan täsmällisesti hienojakin merkitysvivahteita, käyttämään viittomakielisiä idiomaattisia ilmauksia monipuolisesti sekä varioimaan viittomistaan kielellisesti, kulttuurisesti ja sisällöllisesti tilanteeseen sopivalla tavalla

SUJUUVUUS

Pystyy ilmaisemaan itseään erittäin sujuvasti ja luontevasti pitkissäkin teksteissä. Ilmaisun on viittomakielisesti rytmitettyä ja varmaa. Epäröinti on hyvin harvinaista.

JOUSTAVUUS

Pystyy joustavasti muotoilemaan ajatuksiaan uudelleen käyttämällä erilaisia kielellisiä muotoja karsiakseen epäselvyyksiä, tarkentaakseen ja osoittaakseen painotuksia sekä sovittaakseen viittomisensa vastaanottajien ja tilanteiden mukaan.

KOHERENSSI/ SIDOSTEISUUS

Pystyy tuottamaan sisällöltään ja muodoltaan johdonmukaista tekstiä halliten monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti erilaisia tekstin jäsentämistapoja sekä esityksen yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta edistäviä sidoskeinoja

VIITTOMAKIELISEN ILMAISUN TARKKUUS/ LAAJUUS

Hallitsee erittäin laajan viittomiston, ja ilmaukset ovat tarkkoja ja varioivia. Käyttää johdonmukaisesti ja asianmukaisesti viittomakielelle ominaisia ilmauksia ja sivumerkitykset esiin tuovia ilmauksia (esim. ironiaa, leikinlaskua). Pystyy ilmaisemaan hienoimpiakin merkitysvivahdeita täsmällisesti.

ARTIKULAATIO/ FONOLOGINEN HALLINTA JA RAKENTEIDEN TARKKUUS

Hallitsee monimutkaiset rakenteet johdonmukaisesti. Tekstissä esiintyy vain joitakin satunnaisia lipsahduksia. Osaa varioida artikulaatiota ja käyttää monimutkaisia lauserakenteita ilmaistakseen hienojakin merkitysvivahde-eroja. Käyttää ilmeitä ilmaisutakseen hienoimpiakin sivumerkityksiä.

LUOVA VIITTOMINEN JA TIEDON VÄLITTÄMINEN

Osaa käyttää viittomisessaan sujuvasti valittuun teksti- ja tyyliin sopivia kielellisiä elementtejä. Osaa rikastaa ja elävöittää asioiden ja tilanteiden kerrontaa ja kuvailua ilmeikkäästi ja kiinnostavasti.

TASO 5 YLEISKRITEERIT

Viittoo sujuvasti ilman, että olisi useinkaan selvää tarvetta hakea ilmauksia. Pystyy esittämään selkeän, yksityiskohtaisen kuvauksen monimutkaisesta aiheesta. Osaa käyttää viittomakielisiä idiomaattisia ilmauksia ja pystyy ilmaisemaan tyylieroja hyvin. Harvinaisten viittomien ja joidenkin monimutkaisten teksti- ja ilmaisurakenteiden käyttö saattaa joskus tuottaa vaikeuksia.

SUJUUVUUS

Pystyy ilmaisemaan itseään luontevasti, sujuvasti ja spontaanisti. Vain käsitteellisesti vaikeissa aiheissa voi esiintyä kielellistä epäröintiä. Osaa yleensä tauottaa ja rytmittää viittomisensa luontevasti.

JOUSTAVUUS

Pystyy tavanomaisissa ja vieraamissakin tekstilajeissa sovittamaan ilmauksensa tarkoituksen ja tilanteen muodollisuusasteen ja vastaanottajan mukaan.

KOHERENSSI/ SIDOSTEISUUS

Pystyy tuottamaan selkeää ja loogisesti etenevää tekstiä sekä hallitsee hyvin tekstin jäsentämistapoja ja sidoskeinoja. Pystyy esittämään viittaussuhteiltaan selkeää ja yksityiskohtaista tekstiä käyttäen mm. monia konstruoidun toiminnan elementtejä. Pystyy yhdistelemään alateemoja ja tarkentamaan tiettyjä yksityiskohtia sekä täydentämään esitystään sopivalla lopetuksella.

VIITTOMAKIELISEN ILMAISUN TARKKUUS/ LAAJUUS

Hallitsee hyvin yleisiä aihepiirejä koskevan viittomiston. Osaa käyttää vaihtoehtoisia ilmaisutapoja. Käyttää viittomakielelle ominaisia ilmauksia luontevasti ja monipuolisesti. Pystyy ilmaisemaan täsmällisesti esimerkiksi varmuutta, epävarmuutta, luottamusta, epäilyä ja todennäköisyyttä.

ARTIKULAATIO/ FONOLOGINEN HALLINTA JA RAKENTEIDEN TARKKUUS

Hallitsee lähes kaikki rakenteet. Harvoin esiintyvissä rakenteissa voi kuitenkin esiintyä joitakin epäluontevia muotoja. Osaa varioida artikulaatiota ja käyttää lauserakenteita oikein ilmaistakseen merkitysvivahde-eroja. Viittomislipsahdukset ovat vähäisiä. Käyttää ilmeitä luontevasti.

LUOVA VIITTOMINEN JA TIEDON VÄLITTÄMINEN

Pystyy viittomaan selkeitä, yksityiskohtaisia, hyvin rakenneltuja ja kehitettyjä kuvauksia ja tekstejä erilaisista aiheista luontevalla tyyllillä, joka sopii ajatellulle kohdeyleisölle. Osaa käyttää viittomisessaan valittuun teksti- ja tyyliin sopivia kielellisiä elementtejä.

TASO 4 YLEISKRITEERIT					
Selviää melko hyvin vieraammissakin viestintätilanteissa. Pystyy esittämään ja perustelemaan mielipiteensä ymmärrettävästi sekä kuvailemaan näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa. Pystyy ilmaisemaan eriasteisia tunnetiloja ja tuomaan esille tapahtumien ja kokemusten henkilökohtaisen merkityksen. Käyttää vain harvoin kiertoilmauksia arkielämän puhetilanteissa kielitaidon puutteellisuuden vuoksi.					
SUJUVUUS	JOUSTAVUUS	KOHERENSSI/ SIDOSTEISUUS	VIITTOMAKIELISEN ILMAISUN TARKKUUS/ LAAJUUS	ARTIKULAATIO/ FONOLOGINEN HALLINTA JA RAKENTEIDEN TARKKUUS	LUOVA VIITTOMINEN JA TIEDON VÄLITTÄMINEN
Viittominen on sujuvaa. Pitkät tauot ovat harvinaisia, mutta satunnaista ja huomattavissa olevaa epäröintiä esiintyy silloin tällöin rakenteita ja ilmauksia etsiessä. Viittomisen rytmi on pääosin hallussa.	Pystyy tavanomaisissa ja joskus vieraammissakin tekstilajeissa sovitamaan ilmauksensa tarkoituksen, vastaanottajan ja tilanteen mukaan.	Osaa käyttää konstruoidun toiminnan yleisimpiä elementtejä, esimerkiksi roolin- ja näkökulman vaihtoa sekä paikantamista, melko sujuvasti. Osaa käyttää melko hyvin erilaisia kielen sidoskeinoja osoittaakseen asioiden ja ajatusten väliset viittaus-suhteet sekä saadakseen aikaan selkeän ja johdonmukaisen tuotoksen. Pitkissä teksteissä voi esiintyä jonkin verran koherenssin puutetta.	Pystyy ilmaisemaan sanottavansa tarkasti ja melko yksityiskohtaisesti ja pystyy varioimaan kielellisiä ilmauksia. Hallitsee useimpia yleisiä aihepiirejä koskevan viittomiston. Viittomat voivat olla joskus epätarkkoja, mutta ne eivät estä ymmärtämistä. Osaa käyttää viittomakielelle ominaisia ilmauksia melko monipuolisesti.	Hallitsee rakenteet suhteellisen hyvin. Rakenteissa esiintyy vähäisiä puutteita, jotka eivät yleensä aiheuta väärinkäsityksiä. Artikulaatio on selkeää, vaikka viittomisessa on joskus puutteita. Käyttää ilmeitä melko luontevasti.	Pystyy viittomaan melko selkeitä, yksityiskohtaisia kuvauksia todellisista tai kuvitteellisista tapahtumista ja kokemuksista sekä osoittamaan ajatusten väliset yhteydet ja seuraamaan tekstilajin vakiintuneita käytänteitä. Pystyy korostamaan olennaisia seikkoja ja esittämään asiaankuuluvia, esitettävää asiaa tukevia esimerkkejä. Pystyy esittämään mielipiteensä johonkin ajankohtaiseen aiheeseen liittyvästä asiasta ja tuomaan esiin eri vaihtoehtojen etuja ja haittoja.
TASO 3 YLEISKRITEERIT					
Pystyy esittämään suhteellisen sujuvasti (lähinnä peräkkäisenä luettelona) kuvauksen erilaisista tutuista, itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy kertomaan ja kuvaamaan lyhyesti kokemuksia, tunteita ja unelmia. Pystyy kertomaan lyhyen tarinan. Viittominen voi olla melko hidasta, mutta epäluonteivia katkoja ei esiinny kovin paljon. Tulee ymmärretyksi kielellisistä ja/tai artikulaatiosta johtuvista puutteistaan huolimatta.					
SUJUVUUS	JOUSTAVUUS	KOHERENSSI/ SIDOSTEISUUS	VIITTOMAKIELISEN ILMAISUN TARKKUUS/ LAAJUUS	ARTIKULAATIO/ FONOLOGINEN HALLINTA JA RAKENTEIDEN TARKKUUS	LUOVA VIITTOMINEN JA TIEDON VÄLITTÄMINEN
Viittominen on melko sujuvaa, mutta rytmin hallinnassa on vielä puutteita. Pidempiä taukoja tai epäluonteivia katkoja esiintyy esimerkiksi viittomia haettaessa tai siirryttäessä viittomisesta sormittamiseen. Osaa käyttää yleisimpiä fraaseja melko sujuvasti. Turvautuu vielä satunnaisesti sormittamiseen tai muun viitotun kielen viittomiin.	Pystyy selviytymään arkipäivän viestintätilanteista melko hyvin, mutta muodollisen ja epämuodollisen rekisterin erottaminen voi olla puutteellista. Pystyy hyödyntämään yksinkertaista kieltä joustavasti ja yleensä ilmaisemaan sanottavansa.	Pystyy yhdistämään ilmauksia yhtenäiseksi ja johdonmukaiseksi tekstiksi, vaikka sidoskeinojen käyttö voi olla puutteellista tai toistavaa. Käyttää satunnaisesti sellaisia kiertoilmauksia, jotka rikkovat tekstin yhtenäisyyden. Tilankäyttöä, esimerkiksi paikantamista ja monisuuntaisia viittomia, on nähtävissä teksteissä.	Pystyy ilmaisemaan sanottavansa ymmärrettävästi ja melko tarkasti. Ilmaisun on epätarkkaa ja toistavaa, kun kyseessä on käsitteellinen asia, vieras aihe tai vieras tekstilaji. Hallitsee riittävän laajan viittomiston tullakseen toimeen jokapäiväisissä viestintätilanteissa (esim. perheen kanssa, töissä, harrastuksissa). Käyttää joitakin yksinkertaisia viittomakielelle ominaisia ilmauksia.	Rakenteiden käyttö on kohdekielen mukaista tutuissa tilanteissa. Vaa-tivammassa tilanteissa rakenteiden käyttö on epäluonteavaa, mutta viesti tulee kuitenkin ymmärretyksi. Artikulaatiovirheitä on vielä jonkin verran, ja ne toistuvat samoissa kohdissa, mutta teksti on selvästi ymmärrettävää. Ilmeiden käyttö voi olla vielä vähäistä.	Pystyy esittämään yksityiskohtia sisältäviä kuvauksia tutuista, itseään kiinnostavista aiheista. Pystyy selostamaan ja kuvaamaan yksinkertaisesti omia kokemuksia, tunteita ja unelmia. Pystyy esittämään lyhyesti syitä ja selityksiä mielipiteille, suunnitelmille ja toiminnoille.

TASO 2 YLEISKRITEERIT					
Pystyy esittelemään tai kuvaamaan lyhyiden ja yksinkertaisten fraasien ja ilmauksien muodostamien luetteloiden avulla oman elin- tai työympäristönsä jokapäiväisiä asioita, kuten ihmisiä ja arkipäivän rutiineja. Kielitaito rajaa kuitenkin paljon sitä, mitä asioita viittoja pystyy käsittelemään. Viittominen voi olla edelleen hidasta. Artikulaatio ja/tai kielenhallinta ei aina ole kohdekielenomaista, mikä vaatii vastaanottajalta paljon ja vaikeuttaa viestin perillemenoa.					
SUJUVUUS	JOUSTAVUUS	KOHERENSSI/ SIDOSTEISUUS	VIITTOMAKIELISEN ILMAISUN TARKKUUS/ LAAJUUS	ARTIKULAATIO/ FONOLOGINEN HALLINTA JA RAKENTEIDEN TARKKUUS	LUOVA VIITTOMINEN JA TIEDON VÄLITTÄMINEN
Pystyy tekemään itsensä ymmärretyksi lyhyissä, aihepiireiltään tutuissa tilanteissa, vaikka tauot ja epäröinnit ovat hyvin tavallisia. Korvaa aika ajoin ilmaisuaan sormittamalla tai eleillä/kuvailemalla tai käyttämällä muun viitotun kielen viittomia.	Hallitsee fraaseina oppimiaan yksinkertaisia ilmauksia ja pystyy käyttämään niitä arkipäiväisissä viestintätilanteissa.	Pystyy yhdistämään yksinkertaisia lauseita lyhyeksi tekstiksi käyttämällä muutamia kieliopillisia sidoskeinoja, kuten osoituksia ja ei-manuaalisia keinoja. Tilan ja suuntien käyttöä, esimerkiksi paikantamista, on nähtävissä jonkin verran	Pystyy ilmaisemaan asiat yksinkertaisesti tutuissa rutiininomaisissa tilanteissa. Osaa käyttää suppeaa konkreettisiin ja jokapäiväisiin tarpeisiin liittyvää viittomistoa.	Käyttää joitakin yksinkertaisia rakenteita oikein, mutta perusrakenteiden käyttö on puutteellista. Artikulaatio ja/tai kielenhallinta ei ole kohdekielenomaista. Viittojan tekstin ymmärtäminen vaatii vastaanottajalta vielä jonkin verran ponnistelua. Ilmeiden käyttö voi olla hyvin vähäistä.	Pystyy esittelemään tai kuvaamaan lyhyiden ja yksinkertaisten fraasien ja ilmauksien muodostamien luetteloiden avulla oman elin- tai työympäristönsä jokapäiväisiä asioita. Pystyy selittämään, mitä voi ja ei voi tehdä, mitä osaa ja ei osaa tehdä sekä mistä pitää ja ei pidä.

TASO 1 YLEISKRITEERIT					
Pystyy tuottamaan yksittäisiä viittomia ja erittäin lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia, jotka käsittelevät viittojaa itseään sekä välittämiä ja jokapäiväisiä tarpeita. Viittominen on hidasta ja katkonaista. Käyttää eleitä ja/tai sormittaa tullakseen ymmärretyksi.					
SUJUVUUS	JOUSTAVUUS	KOHERENSSI/ SIDOSTEISUUS	VIITTOMAKIELISEN ILMAISUN TARKKUUS/ LAAJUUS	ARTIKULAATIO/ FONOLOGINEN HALLINTA JA RAKENTEIDEN TARKKUUS	LUOVA VIITTOMINEN JA TIEDON VÄLITTÄMINEN
Tuottaa irrallisia viittomia ja erittäin lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia. Pysähtyy usein hakemaan viittomia ja saattaa korvata niitä sormittamalla tai eleillä/kuvailemalla tai käyttämällä muun viitotun kielen viittomia. Viittominen voi olla katkonaista ja hidasta.	Pystyy tuottamaan hyvin yksinkertaista kieltä silloin, kun on kyse välittömistä tarpeista ja hyvin tutuista aiheista.	Pystyy liittämään tekstiin yhden tai pari kieliopillista sidoskeinoa käyttäen esimerkiksi osoituksia, vaikka teksti koostuu pääasiassa irrallisista ilmauksista. Tilankäyttöä, esim. paikantamista, esiintyy vain harvoin ilmauksissa	Osaa yksittäisiä viittomia sekä lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia, jotka liittyvät jokapäiväisiin yksinkertaisiin viestintätilanteisiin.	Osaa muutamia yksinkertaisia rakenteita ja fraaseina oppimiaan ilmauksia. Viittojan vähäisen tekstin ymmärtäminen vaatii vastaanottajalta viittomiseen totuttelemista ja ponnistelemista. Ilmeiden käyttö on hyvin vähäistä tai sitä ei ehkä juuri esiinny.	Pystyy kertomaan hyvin lyhyesti ja yksinkertaisesti itseään koskevia ja muita ihmisiä koskevia asioita ja tapahtumia, esimerkiksi mitä joku tekee ja missä hän asuu. Puutteellinen kielen hallinta rajoittaa tiedon välittämistä.

TASO 6

Ymmärtää vaikeuksista kaikenlaisia viittomista ja viitottuja verkkotekstejä. Viittojen kielelliset vaihtelut ja hienot tyylierot tuottavat harvoin vaikeuksia. Osaa ilmaista itseään erittäin sujuvasti monimutkaisissa ja vaativissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa. Pystyy ilmaisemaan täsmällisesti hienojakin merkitysvaihteluita ja varioimaan viittomistaan tilanteeseen sopivalla tavalla.

6

TASO 5

Ymmärtää lähes kaikenlaista viittomista, keskustelua ja viitottua verkkotekstiä, mutta joskus ymmärtäminen voi vaatia ponnistelua, jos aihepiiri on vieras tai jos asioiden välisiin suhteisiin vain viitataan eikä niitä ilmaista täsmällisesti. Osaa ilmaista itseään sujuvasti erilaisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa. Pystyy esittämään selkeän, yksityiskohtaisen kuvauksen monimutkaisestakin aiheesta, mutta käsitteellisesti vaikeat aiheet tai harvinaiset viittomat saattavat joskus tuottaa vaikeuksia.

5

TASO 4

Ymmärtää melko pitkää normaalitempoista viittomista yleisistä aihepiireistä tai katseltaessa viitottua verkkotekstiä, mutta yksityiskohtia saattaa jäädä ymmärtämättä. Selviää melko hyvin sekä virallisissa että epävirallisissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa. Pystyy esittämään ja perustelemaan mielipiteensä sekä osoittamaan ajatusten väliset suhteet ymmärrettävästi. Pystyy kuvailemaan näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa.

4

TASO 3

Ymmärtää normaalitempoista yhtäjaksoista viittomista, jos aihepiiri on tuttu ja liittyy jokapäiväiseen elämään. Ymmärtää keskeisen ajatuksen selkeästi ja melko normaalitempoisesta viitotusta verkkotekstistä. Pystyy esittämään suhteellisen sujuvasti kuvauksia tutuista, itseään kiinnostavista aiheista. Selviää tavallisimmissa arkielämän viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa, vaikkakin kielelliset ja/tai artikulaatiosta johtuvat puutteet toisinaan vaikeuttavat ymmärtämistä.

3

TASO 2

Ymmärtää hidasta ja selkeää viittomista, joka käsittelee jokapäiväisiä ja tuttuja asioita. Ymmärtää helposti tunnistettavia tietoja ja toimintaohjeita sekä yksityiskohtia tutuista ja helppotajuisista aiheista. Selviää yksinkertaisista ja tavanomaisista lyhyistä viestintä- ja vuorovaikutustilanteista, mutta viestin perillemeno edellyttää vastaanottajalta paljon tai vaatii keskustelukumppanin apua.

2

TASO 1

Ymmärtää hyvin hitaasta ja selkeästä viittomisesta perusilmauksia ja kuvailevia ilmauksia, jotka liittyvät suoraan omaan elämään tai koskevat välitöntä konkreettista ympäristöä. Ymmärtää joitakin asioita lyhyistä, selkeistä ja yksinkertaisista viesteistä ja tiedotuksista. Selviää kaikkein yksinkertaisimmissa viestintä- ja vuorovaikutustilanteissa, mutta viittominen on hidasta ja katkonaista. Pystyy tuottamaan yksittäisiä viittomia sekä lyhyitä ja yksinkertaisia ilmauksia. Käyttää eleitä ja/tai sormittaa tulakseen ymmärretyksi.

1

